

LAWKA (42) sb f

Oba a jasne.

sg N ławka (4). ◇ G ławki (6). ◇ A ławkę (6). ◇ I ławką (1). ◇ L ławce (6). ◇ pl N ławki (9). ◇ G ławek (3). ◇ A ławki (4). ◇ L ławkach (3); -ach (2), -äch (1); -ach : -äch *BielKron* (1 : 1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI i XVIII w.

Dem. od „ława”:

1. *Sprzęt do siedzenia dla kilku osób wykonany z deski na nogach lub podpórkach; scabellum Mącz, sedile, sella, subsellium Calep* (33) : Item powyedzial yſch pyotr zmaruchna kozdą nocz liegall wgiſzdbye lawką łobie kvlawye prziftawiwſchi. A mathka wkomorze łama lyegala. *LibMal* 1544/80v, 1554/195; *RejFig* A8, Bb6 [2 r.]; Do pánow [dzieci] chodziły ná weſela miáľto iednego ćwiczenia/ tám ielli co vkradł biczem wziął ná ławce/ nie iżby tho mieli zá grzech álbo zá łromotę/ iedno iż nieobyczáynie łobie począł. *BielKron* 272v, 169, 234v; *Mącz* 234d; *Sellaria* – Mieſcze gdzie ławki rozſtawiaią. *Calep* 964a, 1021a; *Chłopię*/ wymkni ławkę moię/ Iuż ia ták obiad przeſtoię. *KochPij* C4.

W porównaniu (1): Był [Waleryjus] w takim wzgárdzeniu/ iż po nim Sapor wfiadał ná koń iáko z ławki *BielKron* 152v.

W charakterystycznych połączeniach: ławkę (4) *odstawić, przystawić, rozstawić, wymknąć; pod ławkę zażrzeć; na ławce bić, biczem wziąć, sieść.*

Szeregi: »ławka i łoże« (1): przez poduſzek/ rowną rzeczą fie wychowacie/ niewczelności wytrwacie/ ziemiá wám ſtoł ławká y łoże *BielKron* 255.

»stoł (a. stołki), (albo, ani, i) ławka« [szyk 7 : 1] (8): Ławki áni ſtołká żadny [Turek] niema ku ſiedzeniu/ ále ná chędogim poſłaniu ſiedzi ná ziemi záwiwſzy fie ſzátą ſłuźnie. *BielKron* 259v, 255, 313v; Ielli też pieſzo/ to álbo przez ſtoły álbo przez ławki [nasz młodzieniec] łkacze/ iednego nogą w bok/ drugiemu ſzpadą po gębie/ á łobie thez álbo w bok/ álbo w goleń/ álbo ſklenice potłucze. *RejZwierc* 164; *Calep* 962a, 963b; Po Pánłkim odzieździe/ domy po chędożywſzy pozámýkác: piece/ błony/ ſtoły/ ławki/ áby wſzedy były cáłe *GostGosp* 24, 10.

α. *Ławki w kościele* (10) : *RejFig* Cc5v; przyſzła ná Mfzą iego kuchárká/ y tudzieſz podle żony y podle dzieweczki moiey w iedney ławce pokłękłá/ tey hánby ſcierpieciem niemogł/ porwałem ſye z ławki *OrzRozm* H3; W ten czás gdy ten poſeł Pápieſki klęczał w ławkach v mátki Bożey w Rynku Krákwłkim/ poſeł Maxymilianá Ceſárzá Pizo/ [...] wyrzucił go z ławki *BielKron* 407, 234v.

W charakterystycznych połączeniach: w ławce klęczeć, pokłęknąć.

Wyrażenie: »ławki kościelne, w kościele« = *subsellia ecclesiastica Murm, BartBydg* (3 : 1); *Murm* 127; *Subsellia. Kirchengeftul. Ławki koſciel Mymer*¹ 8; *BartBydg* 152b; *LibMal* 1547/124v.

Szereg: »ławki albo formy« (2): *Subsellia ecclesiastica. Geftule yn der kirchen. Lawky álbo formy koſcyelne. Murm* 127; *BartBydg* 152b.

a. *Podnożek, stołek do opierania nóg; scabellum Mącz, Vulg* (2) : *Scabellum, Máłá ławká/ podnożek. Mącz* 370b.

Przen (1) :

Zwrot: bibl. »położyć [kogo] ławką [= jako ławkę] nog [czyich]« = *poniżyć, upokorzyć (1)*: Donec ponam inimicos tuos, ícabellum pedum tuorum. Ażec położę nie przijaciele twoie/ ławką nog twych *WróbŻółt* 109/1.

b. *Element wyposażenia statku lub łodzi: transtrum Calep, Vulg (2)* : Transtra – Ławki na ktorich prieźnici Źziadaią. *Calep* 1081a.

Wyrażenie: »okrętowe ławki« (1): Cedrowe drzewo z Lihanu gory wzięli/ ábyć poŹtáwili máŹt: Dęby z Bálán ćiofáli ná wioŹlá twoie: Okrętowych łáwek náćźynili tobie z koŹci Słoniowey Indiyfkiey [*transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico*] *Leop Ez* 27/6.

2. *Kram, lada sklepowa (2)* : Y ty nędzne Sienniczki [!] co Źiano przedáią/ Widźim iáko ná ławce Źiano roŹtrząáią. *BielSat* B4v [*idem*] *BielRozm* 15.

3. *Kładka, pomost (5)* : *RejZwierc* 175 [2 r.]; Y vbrawŹy lie Popowie y Diakonowie w ornaty ítali ná ławkách k temu przypráwionych ná Dnieprze rzece *StryjKron* 141; Zá tą zgodą/ przebyli one tám złe rázy/ Przez wody/ y przez błotá/ przez ławki/ przez iázy. *KlonWor* 51.

W przeciwstawieniu: »most ... ławki« (1): był mosth alye nyeyesth any bandzie, y tho nyeybyl mosth alye lawky bily, czo braly kamyenye ponych chodzancz na bvdowane zamku *LibLeg* 7/100.

Synonimy: **1.α.** *forma; a.* *podnożek; 3.* *mostek, pomost.*